

Komandi partur:

Í komandi parti greiðir
Kristian millum annað
um grannastevnur..

Kristian gisti á
hvalastøðini í Lopra
og helt, at tað spøkti

Josefina Matras, seinni Poulsen,
var arbeiðsgenta

Synir teirra Johan, Erling og Hans
Andreas. Seinni kom Eiler

Eg helt eisini, at hetta kundi eisini vera til fyrimuns fyri teir bøndur, sum máttu lata hesar traðir frá sær. Tað, at tær blivu veltar, vildi gagna teimum við tí vetrarbiti, hetta gav til teirra seyð.

Tískil blivu tær flestu umsóknirnar játt-aðar. Hetta kom tá at hava stóran týdning fyri hesi húski, sum nú kundu hava kúgv og velta epli. Tey kundu eisini fáa so mikið av eplum, at tey kundu selja burtur av.

Tóku minurnar inn á dekkið

Fiskiveiðan var í 1920 komin aftur á gongd í Íslandi eftir fyrra heimsbardaga. Men á Eysturlandinum vóru framvegis rekaminur at siggja. Sluppin Karin úr Trongisvági hvarv mitt á sumri við 13 monnum í besta veðri. Tað var eingin ivi um, at hon varð minusprongd. Eg fekk so til uppgávu at boða einkjunum og avarandi frá og annars at hjálpa tað, sum eg kundi.

Tær flestu sluppirnar høvdu sæð minur og brutu túr av og fóru heim. Men tvær sluppir gjørdur nakað annað løgið. Tær høvdu sæð hvør sína minu, og høvdu tikið tær inn á dekkið, her tær vóru surraðar fastar.

Tá ið skiparin á øðrum skipinum kom á skrivstovuna hjá mær at innklarera, segði hann seg hava okkurt á dekkinum, sum hann helt vera eina minu. Her máttu allar trygdarskipanir setast í verk og boð varð sent eftir verjuskipinum Beskytteren, sum kom til staðar at beina fyri minuni.

Nú varð staðfest, at hetta var ein mina, sum saktans kundi bresta. Tað sama var gald-andi til hini sluppini, sum var úr Fuglafirði. Eg spurdi skiparan, hvat hann hevði hugsað, tá ið hann tók minuna umborð. Hetta fekk eg so onga skilagóða frágreiðing um, men hann

Fyrstu árinu búðu tey á Hvítanesi á Tvøroyri. Hetta er handilin hjá Napoleon Mortensen

ásannaði vist, at hetta var nakað molboara-kent. Tað var eitt undur, at hesi skipini ikki eisini fórust við mann og mús.

Øði í grind

Tað var grind í Vági fyrst eg kom til Suðuroy. Her var tað uppgáva hjá sýslumanninum at skipa fyri. Eg kendi ikki nógv til grindadráp, men eg hevði lisið uppá reglurnar um grindaskifti. Men sum kunnugt er eitt er teori og eitt annað er praksis.

Her fekk eg tann trupulleika, at grindin var ov lítil at koma til skiftis. Í eini slíkari støðu skuldi sýslumaðurin skipa fyri søluni av grindini at gjalda grindaskaðarnar og ásetta gjaldið til almennu kassarnar.

Tá í tíðini høvdu óðalsmenninir og prestur rætt til 10% av hvalunum, og hetta kundi muna væl hjá teimum, sum áttu nógvja jørð. Men eg metti, at í hesi støðu áttu teir ikki at fáa nakað.

Tá hetta kom fram, kom øði í fleiri teirra. Tá eg so fór undir at selja teir einstøku hvalir-nar, møttu jarðareigararnir upp at mótmæla, at eg seldi »teirra« hvalir. Eg mátti so hótta teir við, at um teir framhaldandi órógvadu søluna, fekk hetta avleiðingar, og tá gjørdist friður.

Ein medvirkandi orsök til, at jarðareigarar-nir »taptu slagid«, var at jarðarhvalurin longu tá var illa umtøktir av teimum ognarleysu. Jarðareigararnir búðu ofta aðra staðni og høvdu einki at gera við drápið. Teir fingi ofta meira burtur úr enn teir, sum gjørdur tað stóra arbeiðið við grindini, ofta í fleiri dagar. Henda skipan varð seinni avtikin.

Manningin á Beskytteren hevði verið til staðar og sæð söluna, og tað sum gekk fyri seg. Teir hildu hetta siggja øtiligt út og tóku til, at eg kundi vera so róligur, hóast teir hildu, at eg varð álopin hvørja løtu. So galið helt eg tað tó ikki vera.

Óromantisk brúðarvígsla

Tað var ein uppgáva hjá sýslumanninum at víga hjún borgarliga. Vanliga gekk tað, sum tað skuldi. Men eina ferð skuldi eitt tilkomið par giftast, og hetta gekk ikki sum vanligt.

Ein sunnumorgin, tá eg var ørindi í Vági ringir brúðgómurin, at nú vildu tey fegin giftast, um eg ikki kundi koma til Tvøroyar at víga tey. Tað játtaði eg. Vit avtalaða eina tíð, og eg fór eftir fjøllunum til Tvøroyrar. Brúðurin hevði ornað pappírini í sambandi við giftarmálið.

Tá parið var komið við tveimum vitnum og hevði sett seg, fór eg at hyggja at pappír-unum. Nú vísti tað seg, at dópsvátanin hjá teimum báðum manglaði. Øði kom í brúð-gómin, sum segði við brúðrina: »Hví fanin hevur tú ikki tikið øll pappírini við.« Hon svaraði aftur, at tað kundi hann eisini havt gjørt. Orð ókst av orði, men tað endaði við, at eitt av vitnunum, Gudmundur Mortensen, skyldmaður hjá brúðgóminum, lovaði at fara eftir hesum vátanum. Tað var ein pínlig tøg, meðan bíðað var.

Aftaná vígsluna bjóðaði Margretha eitt glas av víni. Tá ið tey bæði fóru avstað og vóru komin út á trappuna, segði eg við brúðgómin. »Tak nú undir armin á konuni«. »Nei, Gud vil eg ei!« svaraði hann, og so fóru tey.

Um brúðleypsnáttin var hugaligt veit eg kortini ikki!

Á umferð

Tað vóru summar bygdir har eg ikki kom so regluliga á umferð. Hetta vóru niðursetu-bygdir, har tað ikki var so nógv jørð, og sum ikki kravdu grannastevnur og tað sum fylgdi við teimum.

Eg kom kortini nokk so nógv til Sandvíkar. Hetta var fyri at sleppa fólkunum har undan at ganga um fjøll til Hvalbiar at rinda sin jarðarskatt. So fingi tey eisini høvi til at hitta sýslumannin í heimbygdini. Tað var altíð okkurt at tosa um, og eg var sum ein skrifta-faðir hjá teimum.

Í Sandvík búði eg hjá Jákup Jacobsen, sum var ein framúr skilamaður, ein tann fremsti maðurin í bygdini. Tá ið Jákup og konan blivu sjúklig kom eg at búgva hjá Johan hjá Stóranum.

Kona hansara, Dagmar Mørk, hevði tænt hjá okkum, tá ið okkara dreingir vóru smáir. Samstundis var eisini ein dansk arbeiðsgenta,

Elisabeth. Hon var ógvuliga ljós, meðan Dagmar veruliga var myrk.

Eina ferð yrkjarin Janus Djurhuus var á vitjan, og eg presenteraði Dagmar sum »frøken Mørk«, helt hann, at eg skemtaði og segði, at so man hin gentan vera »frøken Lys»!

Rotturnar spøktu

Eg gisti ikki vanliga í Lopra, men eina ferð fekk eg í boði at fara ein túr við einum hvalabáti. Tá kom eg at bíða á støðini einar tveir dagar. Har hevði eg tað gott og búði í gestaíbúðini. Hesin bygningur var fluttur úr Noregi um aldaskifti. Tað varð sagt, at ein maður var blivin myrður í húsinum í Noregi, og at tann myrði ofta var at siggja í húsinum við øks í hond við blóðinum dryppandi frá einum sári í høvðinum.

Tá ið eg hevði lagt meg og sløkt petroleumslampuna, hoyrði eg okkurt skavast alla staðni í húsinum. Tað ljóðaði eisini sum um onkur gekk. Tankarnir fóru sjálvsagt til hesa morðsøguna, og hárin vóru við at reisast á høvðinum. Tað gjørdist ikki nógvur svøvnur hesa náttina.

Tá stjórin morgunin eftir spurdi meg, hvussu eg hevði sovið, mátti eg siga sum var. Men tað vísti seg, at frágreiðingin var, at húsið var fult av rottum, og tað vóru tær, eg hevði hoyrt. Seinnu náttina svav eg kortini eitt sindur betri,

Eg kom so út við hvalabátinum, og vit fingi eisini ein stóran finnhval, 20 metur til longdar. Hetta var sera spennandi.

Í Lopra plagdi eg at koma heim til formannin A. Andersen. Hann var ein prúður norðmaður, sum hevði veitt hval í Alaska, Asorurnar og við afrikansku eysturstrondini.

Í Føroyum giftist hann og fekk nógv børn. Hann var um 70 ára gamal, tá ið hann kom til Lopra, og hann gjørdist úti við 90 ár. Hann hevði stórt álit á mær, og hann gjørdi ikki nakað av týdningi uttan at spyrja meg. Hann bar seg so væl, at tá ið hann var 80 ár, sá hann út til at vera 50. Í Lopra kendi eg eisini ein annan norðmann, Johannes Nilssen, sum var til aldurs sum Andersen.